

Κείμενο 1

«Όταν δανείζεσαι μια αγγλική λέξη δεν την προφέρεις όπως ο Άγγλος»

Απόσπασμα από συνέντευξη του καθηγητή Γλωσσολογίας και πρώην προέδρου του Τμήματος Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Πατρών, Γιώργου Ξυδόπουλου στην εφημερίδα Iifo και στον Γ. Λαμπράκη.

Ψάχνοντας να βρω κάποιες άγνωστες σ' εμένα λέξεις από διάφορες αργκό, συνειδητοποίησα πως υπάρχει τρομερή ζωντάνια μέσα στη διαδικασία δημιουργίας λέξεων, φράσεων και τρόπων ομιλίας. Ζωντάνια που δεν μπορεί να μεταφερθεί από τη σχολική διαδικασία, που όμως αποτελεί οργανικό κομμάτι της εκμάθησης όλων των γλωσσών. [...] Πλήθος λέξεων και εκφράσεων από την αργκό χρησιμοποιείται ασυναίσθητα απ' όλους και όλες μας, ειδικά στις πιο κάζουαλ περιστάσεις. Οι αργκό μπολιάζουν όλες τις γλώσσες, ανανεώνοντάς τες διαρκώς και η κοινή νέα ελληνική δεν θα μπορούσε να έχει διαφορετική μοίρα. Απευθύνθηκα, λοιπόν, στον καθηγητή Γλωσσολογίας και μέχρι πρότινος πρόεδρο του Τμήματος Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Πατρών Γιώργο Ξυδόπουλο που έχει ασχοληθεί εκτενώς με τις αργκό και όχι μόνο. Ξεκινήσαμε συζητώντας για αργκό και διαλέκτους για να φτάσουμε σε ευρύτερα ζητήματα που άπτονται της γλώσσας.

— Τι είναι οι αργκό και ποια η διαφορά τους από τις διαλέκτους;

Καταρχάς, και τα δύο αφορούν τη γλωσσική ποικιλία. Η μία είναι περισσότερο γεωγραφικά προσδιορισμένη, γι' αυτό λέγεται γεωγραφική διάλεκτος. Υπάρχει όμως και ένας άλλος όρος, η «κοινωνιόλεκτος», για μια ποικιλία που βασίζεται σε κοινωνικές παραμέτρους (ηλικία, φύλο, κοινωνική τάξη, επάγγελμα κ.λπ.). Η αργκό ή αλλιώς αγοραία γλώσσα, σλανγκ ή περιθωριακή γλώσσα, όπως αποκαλείται πολλές φορές στη βιβλιογραφία, είναι ο τρόπος χρήσης της γλώσσας και το λεξιλόγιο που αφορούν τη μη τυπική χρήση της γλώσσας από συγκεκριμένες ομάδες. Μη τυπική χρήση της γλώσσας μπορεί να κάνουμε κι εμείς, ασχέτως της δουλειάς μας – κι εγώ στις ανεπίσημες περιστάσεις επικοινωνίας με τους φίλους μου, που αισθάνομαι πιο οικεία, μπορώ να χρησιμοποιώ κάλλιστα και σλανγκ. Δεν υπάρχουν σαφείς διαχωριστικές γραμμές μεταξύ αυτών που τη χρησιμοποιούν και των υπολοίπων.

— Έχετε ασχοληθεί επίσης και με τον εξαγγλισμό της ελληνικής γλώσσας.
Ναι, και είναι ακόμα σε εξέλιξη αυτή η έρευνα. Όπως και η σλανγκ, με την οποία ασχολούμαστε,

έτσι και ο εξαγγελισμός μάς κάνει μεγάλη εντύπωση. Ειδικότερα η πίεση η οποία ασκείται από την αγγλική στα νέα ελληνικά, την οποία ως επιστήμονες πρέπει να την παρατηρούμε και να την περιγράφουμε. Δεν στεκόμαστε φοβικά απέναντι σε αυτό το φαινόμενο. Εκεί είναι η μεγάλη διαφορά. Είναι κάτι το οποίο δεν μπορείς να σταματήσεις. Για να το σταματήσεις θα πρέπει να κλείσουν τα πάντα, να σταματήσουμε την οποιαδήποτε επαφή με τον έξω κόσμο, να σταματήσει δηλαδή η φυσιολογική ζωή, έτσι ώστε να μην κινείται τίποτα. Ε, δεν γίνεται αυτό το πράγμα.

— Υπάρχει όμως μια διάθεση να τεθούν κάποιοι περιορισμοί, μη κλίνοντας, για παράδειγμα, τις ξένες λέξεις.

Οι ξένες λέξεις μπορεί να κλίνουν ή να μην κλίνουν. Από τη στιγμή που προφέρονται στα νέα ελληνικά, αποτελούν λέξεις της νέας ελληνικής. Το πρώτο επίπεδο ενσωμάτωσης των λέξεων είναι η φωνητική-φωνολογική. Όταν δανείζεσαι μια λέξη από τα αγγλικά δεν την προφέρεις όπως ο Άγγλος. Όσο κι αν θες να μιμηθείς λίγο την προφορά ενός αγγλόφωνου, δεν το κάνεις. Το ίδιο και με τα γαλλικά. Δε λες γεστογάν, λες ρεστοράν. Λες ασανσέρ, δε λες ασανσέγ. Αυτό που παρατηρούμε, και το παρατηρούμε με μεγάλο ενδιαφέρον, είναι ότι πολλά πράγματα που θα μπορούσαμε να τα λέμε με διαφορετικό τρόπο στα ελληνικά, επιλέγουμε να τα λέμε στα αγγλικά, κι αυτό πάλι το αντιμετωπίζουμε ως απόλυτα φυσιολογικό.

Κείμενο 2

«Νεκρή ζώνη»

Άρης Αλεξάνδρου, Ποιήματα 1941-1974, Ύψιλον/Βιβλία

Με τις λέξεις σου να είσαι πολύ προσεχτικός
όπως είσαι ακριβώς μ' έναν βαριά τραυματισμένο
που κουβαλάς στον ώμο.
Εκεί που προχωράς μέσα στη νύχτα
μπορεί να τύχει να γλιστρήσεις
στους κρατήρες των οβίδων
μπορεί να τύχει να μπλεχτείς στα συρματοπλέγματα.
Να ψαχουλεύεις στο σκοτάδι με τα γυμνά σου πόδια

κι όσο μπορείς μη σκύβεις
για να μη σούρνονται τα χέρια του στο χώμα.
Βάδιζε πάντα σταθερά
σαν να πιστεύεις πως θα φτάσεις
πριν σταματήσει η καρδιά του.
Να εκμεταλλεύεσαι
κάθε λάμψη απ' τις ριπές των πολυβόλων
για να κρατάς σωστόν τον προσανατολισμό σου
πάντοτε παράλληλα στις γραμμές των δυο μετώπων.
Ξεπνοϊσμένος έτσι να βαδίζεις
σαν να πιστεύεις πως θα φτάσεις
εκεί στην άκρη του νερού
εκεί στη πρωινή την πράσινη σκιά ενός μεγάλου δέντρου.
Προς το παρόν, να 'σαι πολύ προσεχτικός
όπως είσαι ακριβώς μ' έναν μελλοθάνατο
που κουβαλάς στον ώμο.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Τόσο ο Γ. Λαμπράκης όσο και ο Γ. Ξυδόπουλος εκθέτουν τις απόψεις τους σχετικά με την «αργκό». Να τις αποδώσεις συνοπτικά σε ένα κείμενο 60-80 λέξεων.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σκοπός του προλόγου ενός κειμένου είναι να εισαγάγει τον αναγνώστη στο θέμα και να κεντρίσει το ενδιαφέρον του. Πώς επιτυγχάνεται κάτι τέτοιο στο Κείμενο 1;

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

«κοινωνιόλεκτος»→εισαγωγικά

(ηλικία, φύλο, κοινωνική τάξη, επάγγελμα κλπ)→παρένθεση

– κι εγώ στις ανεπίσημες περιστάσεις με τους φίλους μου→παύλα

Ποιο σκοπό εξυπηρετούν, κατά τη γνώμη σου, τα σημεία στίξης στις παραπάνω περιπτώσεις;

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Με ποιον τρόπο συμβουλεύει το ποιητικό υποκείμενο να μεταχειρίζεται κανείς τις λέξεις που χρησιμοποιεί; Να απαντήσεις βασισμένος/η σε στοιχεία που σου δίνει το ποίημα (μονάδες 10). Για ποιον λόγο πιστεύεις ότι χρειάζεται ιδιαίτερη φροντίδα στον τρόπο διατύπωσης των απόψεών μας (μονάδες 5); Να οργανώσεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15